

Securitate dosszié- és a tevékenységtípusok

A Máthé János megfigyelési dossziéjának elemzése során több, a Securitate működésével kapcsolatos fogalom tisztázásának az igénye fölmerült, alábbiakban erre teszünk kísérletet. Két aspektusra fókuszálunk, a dosszié-típusokra, és a tevékenység (akció) típusokra.

A Securitate egyik legfontosabb feladata az ún. megelőző munka volt, amelyek során a rendszerre potenciálisan veszélyes személyeket szűrte ki. Ez a tevékenység mindenekelőtt az alávetett társadalom több szempontú átvilágítását követelte meg, a célszemélyek veszélyességi fokozatok szerinti rangsorolását, és különböző típusú megfigyelések folytatását velük szemben. Mindez egy hatalmas apparátus feltételezett, és egy óriási adatbázist eredményezett.

Habár a Securitatet 1948 augusztusában hozták létre, az általunk ismert legkorábbi, ennek az állambiztonsági adatbázisnak a kiépítésével foglalkozó belső szabályzat 1951-ből való.¹

Minden vizsgálatnak egy dossziét nyitottak, ez több típusú lehetett. 1951-ben a következő típusú dossziékat használták: az intézményeknek és szervezeteknek *objektum-dossziét* nyitottak (*dosar de obiectiv*).²

Problémakör-dossziét (*dosar de problemă*) foglalkozáscsoportokra, társadalmi alrendszerekre és csoportokra, ellenséges- és kémtevékenységekre nyitottak, valamint minden olyan esetben, amelyre sem objektum-, sem egyéni vagy csoportos dossziét nem lehetett nyitni.³

Ellenőrzési dossziét (*dosar de verificare*) akkor nyitottak, amikor olyan, az állambiztonságot érintő információkat kaptak, amelyeket más vizsgálati eszközökkel is le kellett ellenőrizni.⁴ Ezenkívül meghatározott személyek esetében hivatalból nyitottak ellenőrzési dossziét. Az ellenőrzés rövid idejű volt, ennek letelte után a megfigyelt személyről vagy adatgyűjtési dossziét nyitottak, vagy a problémakör-, objektum dossziékhoz utalták, ártatlanság esetén pedig törölték a nyilvántartásból.

1 Directiva asupra organizarea evidentei operative de către organele Securității Statului, a elementelor dușmănoase din Republica Populară Română. (Irányelvek a Román Népköztársaságban lévő ellenséges elemek műveleti nyilvántartásának az állambiztonsági szervek általi összeállításáról) Silviu B. Moldovan, Cristina Anisescu, Mirela Matiu: „*Partiturile*” *Securității-Directive, ordine, instrucțiuni (1947-1987)*, Editura Nemira, 2007, 235-250. p.

2 pártok, ipari és mezőgazdasági termelő egységek, szállítási és faipari vállalatok, adminisztratív állami intézmények

3 külföldi kémiszolgálatok (külön országok és országcsoportok szerint), külföldi újságírók, egyházak-szekták, volt kizsákmányolók, nacionalisták, magyar nacionalisták, cionisták, legionáriusok, művészet-kultúra, sajtó-nyomdák, egészségügy, igazságszolgáltatás

4 A levelezés ellenőrzése során előkerült információk, állampolgári bejelentésekből származó információk, más vizsgálatokból származó, vagy a volt titkosszolgálatok levéltáraiból származó információk.

Az *adatgyűjtési dosszié* lehetett csoportos (dosar de acțiune informativă pe grupă) vagy egyéni (dosar de acțiune informativă individuală), és bizonyított ellenséges vagy törvénytelen tevékenység alapján nyitották meg.⁵ Hivatalból nyitottak egyéni adatgyűjtési dossziét a régi katonai, politikai, egyházi stb. elithez tartozók esetében.⁶

Az eltűnt vagy szökésben lévő személyekre két típusú, helyi (dosar de urmărire locală) vagy országos (dosar de urmărire pe țară) *követési dossziét* nyitottak meg.⁷

Egy hasonló témájú, 1977-ben kiadott belső utasítás öt típusú dossziét különített el.⁸ *Objektum-problémakör dossziét* (dosar de obiectiv-problemă) továbbra is intézményeknek és problémaköröknek nyitottak.

Az *adatgyűjtési dosszié* más elnevezést kapott (dosar de urmărire informativă).

Létrehozták a *vizsgálati dossziét* (dosar de urmărire penală) és a személyi dossziét (dosar personal), ez utóbbi a hírszerzői hálózat tagjainak adatait tartalmazta.

Egy 1987-ből származó dokumentum nem dossziétípusokat, hanem tevékenység-típusokat határoz meg, és fontos módszertani betekintési lehetőséget nyújt.⁹

A *felügyelet* (supravegherea informativă) elsősorban adatkeresési tevékenységet jelentett, ennek során folyamatosan, tervszerűen kutattak az ellenséges vagy „káros megnyilvánulású” személyek után. Meghatározták a keresési tematikákat, a potenciális személyek körét, valamint azokat a helyeket (közegeket) és társadalmi csoportokat, ahol az információkeresést végrehajtják. A beszerzett információkat – objektum vagy problémakör-dosszié keretében – 30 napon belül ki kellett vizsgálni, majd ezt követően határozni a további teendőről: megelőző intézkedéseket hozni; nyomozást indítani; *ellenőrzés* (verificarea informativă) vagy *megfigyelés* (urmărirea informativă) keretében további adatokat gyűjteni; más ügyosztály-

5 Ilyen tevékenységnek minősült többek között a kémkedés; terrorista szándékok a párt és a kormány vezetői, pártaktivisták és felelős munkát végző állami funkcionáriusok ellen; szabotázs és diverziós tevékenység; politikai jellegű csoportosulásokban való részvétel; demokráciaellenes, reakciós vagy nacionalista felforgató csoportok, szervezetek és csoportosulások alakítása vagy azokban való részvétel; demokráciaellenes röpcédulák terjesztése; csempészet; bűnös elemek törvénytelen határátlépésének megszervezése

6 A volt Siguranca, és a Különleges Hírszerző Szolgálat (SSI) 2. osztálya, a Nagyvezérkar anyagaiban és a letartóztatott személyek nyilatkozataiban megjelenő személyek, akiknek kapcsolataik voltak a nyugati államok hírszerzésével; politikai személyiségek (jelentős trockisták és jobboldali szociáldemokraták, pártok központi és megyei szervezeteinek a vezető bizottsági tagjai); a legionárius szervezetek aktív tagjai, nacionalista szervezetek tagjai; egyházak és vallási csoportok vezetői.

7 Országos követés alá helyezték azokat, akik 1944. augusztus 23-án külföldön voltak kiküldetésben, és visszautasították az országba való visszatérést; akik 1944. augusztus 23-a után megszöktek az országból; az országból megszökött vagy eltávozott legionáriusokat.

8 Instrucțiuni privind organizarea și funcționarea evidențelor de Securitate. (Utasítások a Securitate nyilvántartások megszervezéséről és használatáról.) Marius Oprea: *Banalitatea răului. O istorie a Securității în documente (1949-1989)*, Iași, 2002, Polirom. 433-445. p.

9 Instrucțiuni nr. D-00190/1987 privind organizarea și desfășurarea activității informativ-operative a organelor de Securitate. (1987. évi D-00190 számú utasítás az állambiztonsági szervek adatgyűjtési és műveleti tevékenységének a megszervezéséről és levezetéséről.) Silviu B. Moldovan, Cristina Anisescu, Mirela Matiu: *„Partiturile” Securității- Directive, ordine, instrucțiuni (1947-1987)*, Editura Nemira, 2007, 665-679. p.

hoz vagy illetékes állami intézményhez küldeni az információkat; hamis információk esetében pedig az adatokat megsemmisíteni.

Az *ellenőrzési tevékenységnek* (verificarea informativă) egy ellenőrzési mappát nyitottak. Az ellenőrzés időtartama nem haladhatta meg a 6 hónapot, ezt követően további intézkedésekről döntöttek, például nyomozást vagy megfigyelést kezdhettek a célszemélyről.

A *megfigyelés* (urmărire informativă) célja a már felderített ellenséges tevékenység, vagy ilyenirányú tervek megelőzése és felszámolása volt.

Máthé János megfigyelési dossziéjában több dosszié, illetve vizsgálat típus is felfedezhető a fentebb felsoroltak közül.

